

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

“Galip Gelen Yalnızlık”

Sözcük Sayısı: 3999

Kategori: Kategori 1

Araştırma Sorusu: Behçet Çelik’in “*Patikaların İyi Yanı*” adlı yapıtında yalnızlık kavramı neden-sonuç bağlamında nasıl işlenmiştir?

May 2025

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. YALNIZLIK DUYGUSUNUN OLUŞMASINA SEBEP OLAN ETMENLER	
2.1 İş Hayatı.....	3
2.2 Toplumda Kendini Var Edememek.....	7
2.3 Toplumsal ve Siyasal Normlara Uyum Sağlayamamak.....	10
2.4 İletişimsizlik.....	14
3. SONUÇ.....	16
4. KAYNAKÇA.....	18

1. GİRİŞ

Yalnızlık, yalnız olma durumu¹, girdiği ruhu gün geçtikçe içine hapseder ve kendisiyle baş başa bırakır. Çoğunlukla bireyin yakın ve sosyal ilişki kurmaktaki yetersizliği sonucu ortaya çıkan bir duygudur. Zamanla insanın hayatına sızarak, bireylerin hayatlarında farklı bir role bürünür ve türlü etkiler bırakır. Yalnızlık duygusuyla karşı karşıya kalan bireyler kendilerini insanlardan, ailelerinden ve hayata karşı olan sorumluluklarından soyutlama eğilimi içerisindeyler.

Bu tezde Behçet Çelik'in iş hayatı, iletişim problemi, uyulması gereken genel geçer kurallar, toplumda kendini var edememek gibi sorunlardan kaynaklı açığa çıkan yalnızlık duygusunu farklı hikayelerle aktaran *Patikaların İyi Yanı* adlı yapıtından *Seyrelme Telaşı*, *Lahmacun Kıtırı* ya da *Kesintisiz Boşluk*, *Patikaların İyi Yanı*, *Koyu Renk Yüzeyde Karşılaşma* ve *Göz Aşinalığı* hikayeleri incelenmiştir. Yapılan kaynak taramaları sonucunda herhangi bir çalışma bulunmayan *Patikaların İyi Yanı* adlı eserle ilgili yapılan tezin araştırma konusu hikayelerdeki odak figürlerin iş hayatı, toplumda kendini var edememek, iletişimsizlik, toplumsal ve siyasal normlar gibi etmenler sonucunda yalnızlık duygusunu nasıl hissettiklerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Behçet Çelik'in *Patikaların İyi Yanı* adlı eserinde yalnızlığın oluşmasına sebep olan etmenler ve odak figürler üzerindeki etkileri kısa durum hikayeleri ile işlenmiştir. Hikayelerde sosyal yaşantılarına ve iç dünyalarına yer verilen odak figürler, farklı yaşlara, cinsiyetlere, sorumluluklara ve hayat tarzlarına sahip bireylerdir. Hayatlarında onları yalnızlığa iten farklı

• ¹ Türk Dil Kurumu. (2023). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr>

faktörler vardır. Yalnızlık duygusunun açığa çıkmasının bir sebebi olan iş hayatı yapıtındaki *Seyrelme Telaşı* adlı hikâyenin odak figürü Çağla ve *Lahmacun Kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* hikayesinde Ekrem figürü ile okura sunulmaktadır. Bir diğer etmen olan toplumda kendini var edememe durumu, *Lahmacun Kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* hikayesinde Ekrem ve *Göz Aşinalığı* hikayesinde Engin figürleri ile yansıtılmıştır. Yalnızlığı açığa çıkaran bir diğer sebep ise iletişimsizliktir ve *Koyu Renk Yüzeyde Karşılaşma* hikayesinde Tülay üzerinden aktarılmıştır. Toplumsal ve siyasal normlara uyum sağlayamama durumu ise yapıta ismini veren “*Patikaların İyi Yanı*” hikayesinde Nermin ile okura sunulmuştur.

Çelik, yalnızlığın farklı bedenlerde vücut bulması durumunu iç monologlarla verirken figürlerin derinleştirilmesini sağlamış, odak figürlerin kafalarının ve hayatlarının dağınık olmasının aktarım yolu olarak devrik cümleler tercih etmiştir. Hikayelerin genelinde görülen hâkim bakış açısı olaylara değil durumlara, kahramanların duygu dünyasına odaklanmayı sağlarken tinsel betimlemeler de inanılabilirlik hissini arttırmıştır. Simgesel anlatımın görüldüğü yapıtın adının *Patikaların İyi Yanı* olarak belirlemesi; eserin bütününe yayılmış olan, anayoldan gidemeyen bireylerin kendi patikalarını oluşturarak hayatın akışında yol alma çabalarının temsili olarak okura kitabın ana hatlarıyla ilgili en baştan fikir vermektedir.

Bu tezde yalnızlık duygusunun oluşmasına sebep olan etmenlere odaklanılacak ve bu etmenler iş hayatı, toplumda kendini var edememek, toplumsal ve siyasal normlara uyum sağlayamamak ve iletişimsizlik olarak dört farklı alt başlıkta incelenecektir.

2. YALNIZLIK DUYGUSUNUN OLUŞMASINA SEBEP OLAN ETMENLER

2.1 İş Hayatı

Çelik'in bu yapıtında *Seyrelme Telaşı* adlı hikâyede odak figür Çağla üzerinden bireyin iş hayatı nedeniyle yalnızlaşması ve bunun hayatına olan yansımaları ele alınmıştır. İş hayatının statüsel farklılıklardan dolayı bireyi değersizleştirilmesi ve birey üzerinde yarattığı sıkışık kalmışlık hissi odak figür Çağla'yı da kapana sıkıştırmıştır. İş hayatı ne kadar büyümlü gözükse de aslında zamanla bireyi kendi düzeninin içine hapseder. Yapıtta bu büyümlü gözükken girdap "güneş tozu" (Çelik, 2021, s. 9) betimlemesi ile aktarılmaktadır. Güneş tozu modern yaşamda ne kadar büyümlü gözükse de gerçekte bireyi sıkıştıran kalabalığı, karanlığı ve kirliliği sembolize etmektedir. İş hayatına ve getirdiği yalnızlığa sıkışık kalmış Çağla, içinde bulunduğu bu durumu daha fazla düşünmemeyi ve kabullenmeyi seçmiştir. Çağla'nın içinde bulduğu sistemin tek düzeliliğini, aidiyetsizliği ve iş hayatındaki yalnızlığını kabullenışı "Hiçbir şey olmayacak", "Çağla da bunu öğrenenlerden" (Çelik, 9) cümleleriyle yansıtılmaktadır. Aynı zamanda bu düzenin getirisi olan yalnızlığın insanlar üzerindeki yıldırıcı etkisi hikâyede "caddeden geçen insanlar gibi, binaların çoğunun onlarca yıldır güneş değmemiş kuzey taşlarının rengindeydiler" (Çelik, 10) ifadesiyle yapılan cadde-insan betimlemesindeki benzerlik üzerinden yansıtılmaktadır. Bireyin iş hayatında değersizleştirilmesi ve kendini ait hissetmemesi de yalnızlık duygusunu tetikleyen unsurlardandır. "Çağla'nın masası kapıya yakın, her tarafı lambri olan girişte, bir kısmı dolap, bir kısmı sadece kaplama. Penceresi yok, bir oda da değil zaten, geçiş yeri – pek kimse geçmese de" (Çelik, 10-11) ifadesinde Çağla'nın masasının kapıya yakın olarak konumlandırılması ait hissettirilmemesinin; her tarafı lambri betimlemesi önem verilmediğinin; pencerenin olmaması ise insani şartların

olmadığının ve odak figürün sistem tarafından sıkışmışlık hissine hapsedildiğinin göstergesidir. Tüm bu şartlar Çağla'nın yalnızlığını arttırırken, kaybolmuş hissetmesiyle de sonuçlanmaktadır: “Başı sonu belirsiz bir yolun ortasında hissediyor kendisini” (Çelik, 11). Çağla her ne kadar içinde bulunduğu durumu kabullenmiş olsa da yalnızlıktan kurtulabilmek için içten içe bir değişim olmasını beklemektedir. Çağla'nın bu değişimin yaşanacağına dair olan umudu “her sabah yeni bir karmaşmanın arifesi” (Çelik, 11) ifadesiyle verilirken birkaç saniye sonra iş faslıyla birlikte “Arifenin ardından alkış kesiliverir” (Çelik, 12) metaforik anlatımıyla hayal kırıklığına dönüşmesi anlatılmaktadır.

Çağla, içinde bulunduğu süreçte bir yandan da kendini bulma arzusu içindedir: “hiç işitmediği bir sesi özlüyor, kendisini seslendirmesi için” (Çelik, 12). Modern yaşama ayak uydurmakta bir hayli zorlanan Çağla'nın, modern dünyanın dilini henüz öğrenememişliği, akışına ayak uyduramamışlığı: “dilinin başkalarının diline dönmediğini” (Çelik, 13) ve modern yaşamda kimliğini, bireyselliğini yitirmişliği: “sesini de yitirdiği o sıralarda” (Çelik, 13) ifadesiyle verilmektedir. Modern dünyaya ayak uydurmakta zorlanan Çağla'ya modern dünyanın dilinin fazlasıyla gösterişli fakat anlamsız gelmesi ise “Dilinin dilinde dönmesini umarken onun tumturaklı gramerine çarptı” (Çelik 13) imgesel anlatımı ile yaşanan hayal kırıklığının şiddeti hissettirilerek aktarılmaktadır.

İş hayatındaki olumsuz şartlardan dolayı mutsuz ve yalnız hisseden Çağla'nın gün geçtikçe hayatını ele geçiren yalnızlık, arkadaşlık ve aşk ilişkilerini de derinden etkilemekte, samimi ve güven temelli ilişkiler kurmasını engellemektedir. Arkadaşı Oya ile olan arkadaşlığında herhangi bir duygusal bağ, samimiyet hissetmeyen Çağla, “Onunda hayat gramerinde bozuk bir şeyler var” (Çelik

14) diyerek Oya ile arkadaşlığının benzer bir uyum sağlayamama üzerine kurulduğunu hissettirmektedir. Oya zaman zaman Çağla'yı anlamaya çalışsa da Çağla onunla dürüst iletişim kurmamaktadır.

“” Kötü mü geçti çocukluğun,” diye sordu geçende Oya, “doğru söyle bak, çok mu tartışırdı sizinkiler?”

“Her şey normaldi, çok normal. Sorun buydu belki de”

“Her istediğin yerine getirildiği için kaçtı belki de hevesin”

“Öyle de değildi. Her şey ayarındaydı” (Çelik, 14) diyalogundan sonra Tanrısal bakış açısı ile verilen “Dilinin ucuna geleni yuttu Çağla, “Sasıydı”, demedi.” (Çelik, 14) ifadesiyle gerçek bir iletişim kurmadıkları, Çağla'nın iç dünyasına; yalnızlığına hapsoluşu yansıtılmaktadır. Modern yaşama ayak uyduramamanın beslediği yalnızlık, hayattan tat alamamakla – sasılıkla- sonuçlanmıştır.

Yalnızlığı seçen Çağla, aşk hayatına da iş ve arkadaşlık ilişkilerine olduğu gibi soğuk ve mesafeli durmaktadır. İletişime, ilişkilere kapalı olan Çağla, ikili ilişkilerinde insanlarla arasına duvarlar örmeyi tercih etmektedir. Patronunun çalıştığı büronun muhasebe bölümünden olan Mahir, hikâyede Çağla'nın aşktan ve mutlu olmaktan kendini uzaklaştırmasının okura aktarımını sağlayan önemli bir figürdür. Çalıştığı yere Mahir'in eskisinden sık gelmeye başlaması üzerine işkillenip asıl gelme nedeninin iş değil kendisini görmek olduğunu sezen Çağla, bu durumdan içten içe hoşlanmakta fakat insanlarla bağ kurmaktan korktuğu için Mahir'in bu niyetinden rahatsızlık duymaktadır. “Başlarda hiç hoşnut olmadı bundan, emin olmadan korunmak istemedi pek, yine de hemen her seferinde görünmez bir duvarın arkasına çekildi Mahir geldiğinde” (Çelik, 16) cümlesinde imgeli anlatımla aktarılan “görünmez bir duvar” ifadesi, Çağla'nın Mahir'e iletişimsel anlamda sınır koyduğunu göstermektedir. Duygularını dile getirmekte başarısız olan Çağla,

saklanmayı tercih etmektedir: “Başka bir şeylerle ilgilenirken çaktırmadan baktığı parmaklarından elinin gramerini anlamaya çalıştığını dünyada söylemez” (Çelik, 17). Odak figürün hikâyesinin geneline yansıyan ve başta iş hayatı olmak üzere onu yalnızlaştıran tüm faktörlerin en temel sebebi “seyrelme telaşı” korkusudur. Her ne kadar bundan kaçmaya çalışsa da başarısız olan Çağla’yı yaşadığı seyrelme telaşı hayatının başta iş hayatı, arkadaşlık ve aşk ilişkileri olmak üzere birçok alanında tökezletmektedir. Aynı zamanda hikâyesinin başlığı olan “Seyrelme Telaşı” Çağla’nın duygu değişimlerinde yaşadığı boşluk hissini ve huzurunu kaçıran şeyleri sembolize etmektedir. Seyrelme telaşından kurtulmak için Çağla’nın öncelikle kendini bulmaya, daha sonra hayatındaki işi, arkadaşlıkları, aile bağı, aşk hayatı, aidiyeti konularındaki boşlukları doldurmaya ihtiyacı vardır. “Görünmez boşlukların farkına ilk varıştıydı. Böyle bir merceğe ihtiyacı var şimdi, ya da bir örücüye. Merceğin altına ne koyacağını bilemese de.” (Çelik, 18) cümlesinde geçen “görünmez boşluklar” ifadesi ile Çağla’nın iş hayatı, ilişkileri, ailesi yönünden hayatındaki boşlukları yeni fark etmesini simgelerken, “mercek” kelimesi ise boşlukları fark edişinden sonra onları onarmak için atacağı adımları temsil etmektedir.

Çelik, yalnızlığa sebebiyet veren iş hayatına *Lahmacun Kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* hikayesinde de değinmiştir. Ekrem odak figürü üzerinden kaleme alınan bu hikâyede, Ekrem de Çağla gibi iş hayatında kendini var edememekte, adaletsiz durumlarla karşı karşıya kalmaktadır fakat bu durumlara farklı şekilde tepki göstermektedir. Ekrem, Çağla’nın aksine adaletsizliği kabullenmek yerine sıkışmış hissettiği işinden ayrılmayı ve kendine yeni bir hayat kurmayı seçmiştir. Bunun yanı sıra Çağla’nın onun sorunlarına çözüm bulmaya çalışan ve onu dinlemeye istekli bir yakın arkadaşı varken, Ekrem’in yakın arkadaşı Cumali Ekrem’in iletişim kurma, yalnızlıktan kurtulma çabalarına karşılık vermemektedir.

2.2 Toplumda Kendini Var Edememek

Yalnızlığın temel sebeplerinden biri de bireyin içinde bulunduğu toplumda kendini var edememesidir. Çelik, bireyin varoluşsal problemleri sonucu yalnızlaşmasını yapıtta *Lahmacun kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* hikayesinde odak figür Ekrem üzerinden kaleme almıştır. Üniversitede eğitim görevlisi olan Ekrem, içinde bulunduğu sistemde düşüncelerinin kulak ardı edilmesinden rahatsız olan, torpille işleyen adaletsiz bir sisteminde kaybolmayı gururuna yediremeyen erdemli bir bireydir. Aynı zamanda, kendi sesini içinde bulunduğu toplumdaki insanlara duyuramayan Ekrem, düşünceleri altında ezilmektedir. Ekrem’in düşüncelerinin ona ne kadar ağır geldiği hikâyede “Düşüncelerin cismi var, ağırlığı, uzayda yer kaplıyorlar, kimse yadsıyamaz. Geceleri abanıyorlar Ekrem’in üzerine, cüssesini, hacmini göğüs boşluğunda hissediyor” (Çelik, 19) ifadesiyle somutlama ve betimlemelerden yararlanılarak aktarılmıştır. Ekrem, mesleğinin bir getirisi olarak sürekli düşünmekte, zihnini meşgul etmekte ve zihninin boş kaldığını hissettiği zaman bu durumu garipseyip kendini bir boşluğun içinde hissetmektedir. Ekrem’in düşünce yoğunluğu “Bir akışın durduğu andaki o boşlukta kalma hissi” ifadesinde geçen “akış” kelimesiyle zihnindeki düşünce trafiğine atıfta bulunularak yansıtılmıştır. Geceleri dahi düşüncelerini susturamamakta, kafa karışıklığından başka bir şey elde edememektedir. Ekrem’in geceleri kafasını karıştıran bu düşünceleri Çelik “*Seyrelme Telaşı*” adlı hikâyeye atıfta bulunarak “gece telaşları” olarak adlandırmıştır.

Kendini var edemediği için yalnızlaşan ve mutsuzlaşan Ekrem, sorunlarını paylaşmak istemektedir. Yalnız olmadığını hissetmek, sorunlarını paylaşıp bir nebze de olsa içini rahatlatmak için can atan Ekrem, bunun için en yakın arkadaşı Cumali’den medet ummakta fakat

dinlenilmemekte ve ciddiye alınmamaktadır. İletişim kurma arzusu karşılıksız kalan Ekrem, bu sebepten dolayı da kendini yalnız ve toplumda var olamamış hissetmektedir. Ekrem'in iletişim kurma arzusunun karşılık bulmaması “Kimseye söz etmediği bu gece telaşlarını Cumali'ye anlattığında, “Belki de uyku apnesidir,” yanıtını aldı, “nefes alamadığın için sana öyle geliyordur.” Sinirlendi, ne kadar zorlanarak açmıştı oysa derdini, gizli bir sevdayı itiraf eder gibi” (Çelik, 20-21) ifadesinde Cumali ve Ekrem'in diyaloglarının Ekrem'de yarattığı hayal kırıklığı tanrısal bakış açısı ile verilirken, duygularını paylaşmakta zorlanması “gizli bir sevdâ” benzetmesi ile yansıtılmaktadır. Cumali, Ekrem'i ve onun canını sıkan şeyleri önemsememekte, çoğu zaman yaşanan olaylarda Ekrem gibi derin düşünmemektedir: “Ekrem'in canını sıkan adamların hiçbiri Cumali'yi o kadar sinirlendirmiyordu. Sinirlendiriyorsa bile hiç belli etmiyordu. Ya ermiş sabrı vardı adamda ya da hödüktü. Karar veremiyordu bazen” (Çelik, 22).

Ekrem kendini duyurmak, görülmek için çokça çaba sarf etmekte fakat karşılığını alamamaktadır. İş hayatında, adaletsizlik ve torpil ile dönen bir düzen olmasına rağmen erdemli duruşundan asla vazgeçmemekte ve etrafındakiler gibi adaletsizliği sineye çekmekten yana olmamaktadır. Kendini boğulmuş hisseden Ekrem, gece telaşlarının da etkisiyle artık bu düzenin bir parçası olmaya dayanamayıp istifa etmiştir. Cumali her ne kadar onu bu kararından vazgeçirmeyi denese de başarılı olamamıştır. Ekrem'in Cumali'nin yanı sıra bu düzene karşı erdemli ve kararlı duruşu “Cumali, “yapma, etme, sık dişini,” dediyse de sözünü diletmedi. Hiçbirini görmeye tahammül edemiyordu Ekrem; onun düşüncelerini ne güzel kendilerininmiş gibi satıyorlardı.” (Çelik, 22) ifadesiyle yansıtılmıştır. Ekrem topluca hareket eden, birey olamayan ve bunun için çaba sarf etmeyen insanlardan fazlasıyla rahatsız olmaktadır: “İnsanların bu kadar kolay, bu kadar çabucak bir toplumun parçası olmayı kabullenmesinde rahatsız eden bir şeyler

vardı onu” (Çelik, 22). Kendini sıkışmış ve yalnız hissettiğinde doğup büyüdüğü şehre dönme fikri Ekrem’in için bir kaçış yoludur fakat bu düşünce ne zaman aklına girse, Ekrem güçsüz olduğu fikriye yüzleşmektedir. Ekrem’in bu durumu güçsüzlük olarak yorumlaması “Beden direncinin düşmesi, sivilcelenin artması gibiydi bu onda” (Çelik, 23) betimlemesiyle aktarılmaktadır. Bazen hayatını temelli değiştirmek ve kendini soyutlamak isteyen Ekrem, okuma yazmadan, siyasetten uzaklaşmak, düşük beklentili bir hayat kurup kırtasiye dükkânı açma fikriyle kendini baş başa bulmaktadır. Hayatını değiştirmek için bazı adımlar atmış olmasına rağmen hala kendini Cumali’ye anlatamamaktadır: ““Beni dinlemiyorsun,” dediğinde kelimesi kelimesine yinelese de söylediklerini, dinlemiyordu” (Çelik, 25). Ekrem’in anlaşılma arzusu yazarın hikâyesinin bütününde açık ve anlaşılır bil dil tercih etmiş olmasıyla desteklenmiştir.

İşinden istifa ederek bir nebze olsa bu bozuk düzene boyun eğmediğini hisseden Ekrem’in içi tüm bu olanlara rağmen hala soğumamış, isyanı bastırılmamıştır. Ekrem’in yalnızlığının ve sıkışmışlık hissini temel sebebi olan adaletsizliğe karşı isyanı ““Eşit değiliz,” dedi Ekrem, “hiçbir zaman olmadık. Şu an bulunduğumuz yere gelmek için benim yıprandığım kadar yıpranmadı onlar” (Çelik, 27) ifadesiyle yansıtılmış, kendini başkalarıyla kıyaslıyor oluşuyla desteklenmiştir.

Ekrem, yeni hayatına attığı ilk adım olarak uzun zaman sonra yeni bir şirkette çalışmaya başlamıştır. Aldığı eğitim ve önceden yaptığı işle hiçbir alakası olmayan bu iş, gün boyu yapılan yazışmaları tercüme etmekten ibarettir. Tercüman adı altında başka işlere yardım etmesi ve az maaş alması amaçlanarak işe alınan Ekrem, eski işinde olduğu gibi bu işinde de adaletsiz bir düzenin içinde isyanını bastırmaya çalışarak kendini var etmeye çalışmaktadır: “Tutup da adama

uzmanlıktan, işbölümünden ya da görev tanımından söz etmenin hiçbir anlamı yoktu, sessizce dinledi.” (Çelik, 28). Ekrem, çalışmaya başladıktan sonra kesintisiz bir boşluğun içine hapsedilmiş, eskiden sürekli düşünen bir figür olmasına rağmen artık düşünmeye takat ve vakit bulamaz hale gelmiştir: “değil kitap, dergi, harf hurufat görmek istemiyor çoktandır.” (Çelik, 29). Ekrem’in hikâyesinin sonunda kendinden tamamen uzaklaşmış oluşu başlıkta da geçen “Kesintisiz Boşluk” ifadesiyle okura ipucu niteliğinde sunulmuştur.

Toplumda kendini var edememekten dolayı açığa çıkan yalnızlık, *Göz Aşinalığı* adlı hikâyede de işlenmiştir. *Lahmacun Kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* hikayesinden farklı olarak *Göz Aşinalığı* hikâyesinde yalnızlık iki farklı odak figür ve hayat üzerinden anlatılmıştır. Çelik, odak figürlerden biri olan Engin ile varoluşsal problemler sonucu açığa çıkan yalnızlık sorunsalını ele almıştır. Boşanmış, lise çağında bir oğlu olan Engin, yaşanan maddi sorunlardan dolayı ofisinden çıkmak durumunda kalmıştır ve işlerini her gün evinin yakınındaki kafeden yürütmektedir. İşlerini ortağıyla yürüten Engin resmi bir şekilde olmasa da yollarını ortağıyla ayırmıştır. Boşandıktan sonra yeni hayatına alışmakta güçlük çeken, aidiyet yoksunluğu ve kendini var edememek gibi sorunlarla karşı karşıya kalan Engin’in bu durumu “Göçebelik değil bu evin ona hissettirdiği, yolda olmakta değil, ama yerleşikte sayılmaz – var olmamaya benziyor daha çok” (Çelik, 89) ifadesiyle aktarılmıştır. Hayatında işi ve evliliğiyle ilgili yaşadığı büyük değişimler zamanla Engin’in yalnızlığını görünür kılmıştır. Engin’in yalnızlığı “Yıllarca kovaladı zaten Engin’i, yalnızlığın bir kokusu varsa tamda bu” (Çelik, 90) cümlesinde kokunun yalnızlığa benzetilmesiyle yansıtılmaktadır.

2.3 Toplumsal ve Siyasal Normlara Uyum Sağlayamamak

Yalnızlık duygusu insanın iç dünyasında şekillenip ortaya çıksa da dış faktörlerin etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Çelik, yalnızlığın insanın içinde verdiği savaşıardan dolayı değil, bazen toplumsal ve siyasal konularla da ilgili olabileceğini yapıtıyla aynı isimli *Patikaların İyi Yanı* hikayesinde ele almıştır. Hikâye iki odak figür, Nermin ve Nilgün üzerinden iki farklı bakış açısıyla işlenmiştir.

Nermin hayatı boyunca zorluklarla karşılaşmış, kendi yolunu çizip emin adımlarla bu yolda ilerleyen, yalnız ama güçlü bir figürdür. Nermin’in kendine özgü hali hikâyede evine sirayet etmiş “kaynatılmış çilek kokusu” (Çelik, 67) ifadesiyle yansıtılmaktadır. Aynı zamanda Nermin’in cana yakınlığı “Birkaç saat boyunca durmaksızın konuştukları salon içinde “şekerli” denebileceğini düşünmüştü “(Çelik, 67) cümlesinde salonu için kullanılan “şekerli” ifadesiyle uzam-figür özleştirilmesi yapılarak pekiştirilmiştir. Hayatının her anı kıymetli birer parça olan Nermin, geçmişine dair anıları canlı tutmak için çaba göstermektedir. Nermin’in bu çabası evinin koridorunu hayatına eşlik eden posterlerle çevrelemiş olup “Yaşam yolu” olarak adlandırmış olmasıyla aktarılmaktadır: “” Bu koridora yaşam yolu diyorum,” hayatıma eşlik eden posterleri böyle dizmek istedim. Her geçişimde başka bir şeyler hatırlıyorum...” (Çelik, 67). Nermin hatıralarının arka planında aslında zor bir hayatı olmuş, türlü badireler atlatmış bir figürdür: “cezaevi, politik sürgünlük, gürültü patırtıyla sürmüş, gürültü patırtıyla sona ermiş iki evlilik, başka bir ülkede bırakılmış bir oğul, ellerinden ne zaman kayıpta sonsuza dek uzaklaştığı belirsiz hayalleri” (Çelik, 68). Tüm bunların yanı sıra, toplumsal ve siyasal normlara ayak uydurmak yerine kendi yolunu çizmeyi ve oradan devam etmeyi seçen Nermin, bu sebepten dolayı yalnız ama güçlü bir figürdür. “Sonsuza dek uzaklaştığı belirsiz hayalleri” (Çelik, 68) ifadesiyle

Nermin'in yitirdiği hayallerine yapılan vurgu, toplumsal ve siyasal normlara ayak uydurmamak adına yaptığı fedakârlıkların önemli bir kanıtıdır.

Hikâyenin diğer odak figürü Nilgün ise tamamen başka bir hayat sürmektedir. Nermin ile Nilgün'ün yolları, Nermin'in Nilgün'e yüksek lisanstaki tezi hakkında yardım etmesiyle kesişmiştir. Aralarında otuz yaş fark olan ikili, zamanla yakınlaşmış ve aralarındaki yaş farkına rağmen iki samimi arkadaş olmuşlardır. Nilgün kendi hayatı ile Nermin'in hayatını kıyaslamakta ve Nermin'in atlattığı badireleri göz ardı ederek gelecekte Nermin gibi olmak, onun yaşam tarzını benimsemek istemektedir. Nilgün, Nermin'in aksine hayatının bu zamanına kadar olan kısmının nasıl akıp geçtiğini anlayamamış, varlığı ile yokluğu bir olan bir evlilik yapmış, iki çocuğunu üniversite çağına getirmiş ve tüm bunlar olurken zamanla hayat neşesini yitirmiş bir figürdür. Nermin ve Nilgün'ün hayatlarındaki zıtlık "Nermin'i hayranlıkla dinlerken kendisini böyle bir geleceğin beklediğini düşünmediğinden gayet emin" (Çelik, 68) cümlesiyle aktarılmaktadır. Nilgün, Nermin'in yanında onu mutsuz eden birçok şeyden uzaklaşmakta ve kendini güvende hissetmektedir: "Onunla sohbet ederken canını sıkan birçok şeyden sıyrılıyordu – iş bulma zorluğu, baba evindeki hay huy, tez hocasının kapisleri." (Çelik, 69).

Nermin insan ömrünün yaşam yolu gibi ana bir hikayesi olduğuna ve bunun yanında birde tali yollar olduğuna inanmaktadır. Toplumsal ve siyasal normların dışına çıkmayı ve kendi yolunu çizmeyi öğrenmiş olan Nermin, toplumsal ve siyasal normlara uymadan bir hayat yaşamayı kendi seçmiş olsa da baş koyduğu bu yolda mutsuz olmaktan tedirgin olmaktadır:" Artık hep tali yollarda oyalanacağına yeni bir yola düşmenin imkânsız olduğuna inanıyormuş" (Çelik, 69). Zamanla bu korkunun aslında manasız olduğu kanısına varan Nermin, yeni yollar inşa etmek için karşına çıkan

seçeneklerin, kendi çizdiği yolların aslında onu yargılamayan, belirli bir kalıba sokmaya çalışmayan, onu olduğu gibi kabullenen kıymetli patikalar olduğunu fark etmiştir: “Zamanla parçacıklarla patikaların kıymetini bilmeye karar vermiş. Patikaların iyi yanı, oradan yürüğünde aman, yola girdim, eyvah, yoldan çıktım derdi olmamasıymış.” (elik, 69-70). Bunun yanı sıra, cümlede geçen, aynı zamanda yapıtın başlığı olan “patikaların iyi yanı” ifadesiyle yapıtın tümündeki hikayelerde elik tarafından ana yoldan gidemeyen, toplumun bir getirisi olan kalıplara uymayan insanların kendi yollarını çizme ve tutunma çabası yansıtılmaktadır.

Nermin’in tüm bu tecrübelerine ve hayatla olan mücadelesinde ayakta kalmayı başarmış oluşuna hayranlık duyan Nilgün, Nermin’in eşi Feridun hakkındaki düşüncelerini de bir hayli merak etmektedir. Feridun ve Nermin’i tanıştırmak için can atmakta ve Nermin’in eşini sevmesini gönülden istemektedir: “Nermin’inse Feridun’u sevmesini, beğenmesini çok istiyordu. Onun onayına neden bu kadar ihtiyaç duyuyordu bilmiyordu” (elik, 70). Nilgün için Nermin’i farklı ve hayranlık uyandıran bir figür yapan sebeplerden bir diğeriye hayata Nilgün’ün baktığı pencereden bakmıyor oluşudur. Nilgün’ün fark edemediği, burun kıvırdığı şeylere farklı bir gözle bakan Nermin, Nilgün’ün evliliğini sorgulamasını sağlamıştır: “Nilgün’ün daha önce önünden çok geçtiği, ama girmeye asla cesaret edemeyeceği lüks bir yerdı.” (elik, 71). Evliliğinde kendisine hitap etmeyen biriyle beraber olan Nilgün, Nermin hayatına girdikten sonra değişmeye başlayan bakış açısıyla beraber kocası Feridun’un ondan tamamen farklı bir karaktere sahip olduğunu daha iyi fark etmiştir. Aralarındaki farklılık “Feridun’la birlikte yeniden gidemediler hiç. Sevmemişti orayı, başka yerler hep daha cazip geldi Feridun’a” (elik, 71) cümlesiyle okura aktarılmış ve farklılıkları lokanta seçimi ile somutlaştırılmıştır. Feridun’la buluşmalarından sonra Nermin’in yorumlarına fazlasıyla önem veren Nilgün, Nermin’den beklediği tepkiyi alamamıştır. Nermin’in

Feridun hakkındaki düşüncelerini merak eden Nilgün, Nermin'in ağzından sadece başkasının değil senin ne düşündüğün önemli, bir insan iki saatte tanınmaz anlamlarına gelen “iyi çocuk” (Çelik, 72) cümlesini almayı başaramamıştır. Bunun üzerine Nilgün Feridun'la olan ilişkilerini sorgulamaya başlamıştır.

Nermin toplumsal normlar çerçevesinde kendiyle mutlu bir şekilde hayatını sürdürürken, normlardan sıyrılmaya çalışsa da başarılı olamayan Nilgün, bu normlar çerçevesinde tam anlamıyla mutlu olamayan bir figür olarak yansıtılmıştır. Toplumsal ve siyasal normlara rağmen hayatını sürdüren Nermin ile bu normlar çerçevesinde hayatını şekillendiren Nilgün'ün kutupluluğu aracılığıyla kendi patikasını çizen bireyin iç huzuru vurgulanmaktadır.

2.4 İletişimsizlik

Hayatlarındaki problemleri paylaşamayan, etrafındakilerle iletişime geçemeyen insanlar yalnızlaşmaya daha eğilimli hale gelmektedirler. Çelik, *Patikaların İyi Yanı* adlı eserinde yalnızlığı iletişimsizlik sorunu üzerinden *Koyu Renk Yüzeyde Karşılaşma* hikayesinde odak figür Tülay aracılığıyla ele almıştır. Tülay tatsız, hayattan zevk almayan bir figür olup belli bir süredir depresyondadır. Tülay'ın mutsuz ruh hali hikâyede kişileştirmelerden yararlanılarak okura aktarılmıştır: “keyifsizlik ilminde derecem var, battaniyeler, peçeteler çoktandır yoldaşım.” (Çelik, 109). Tülay'ın sıkışmışlığını hafifletmeyi başaran, düşüncelerine az da olsa tercüman olan Aygül, Tülay'ın hayatında önemli bir yere sahiptir. Bir tanıdıklarının doğum günü vesilesiyle bir araya gelen ve henüz şu an olduğu kadar samimi olmayan ikili, Aygül'ün televizyonlar hakkında geçen bir sohbette propaganda aleti olarak kullanıldığının söylenmesi üzerine kendi fikrini güçlüce belirtip onun propaganda değil bir aşağılama aleti olarak kullanıldığını savunması istemsizce

Tülay’ın düşüncelerine tercüman olmuştur. Tülay’ın Aygöl’e karşı hissettiği bu yakınlık “Tülay sınıksıkı sarılmak istemişti. Kaç zamandır hissedip ifade edemediği şeylerdi söyledikleri.” (Çelik, 110) cümlesiyle aktarılmıştır. Tüm bunların yanı sıra Tülay, toplumda en ufak şeylerle bile kavgalı olan ve onlara eleştirel gözle bakan bir bireydir. Aygöl’le tanışmalarını sağlayan “televizyon” yorumu aynı zamanda Tülay’ın içinde bulunduğu toplumdaki en basit şeyleri bile eleştirdiğine dair güçlü bir kanıt niteliğindedir. Tülay duygularını ifade etmekten kaçınmakta ve susmayı tercih etmektedir. Bu tercihinin bir sebebi ise içindeki kasveti dışarıya vurmaktan, etrafa bulaştırmaktan çekiniyor oluşudur: “Ağlamaya kalksa toz toprak saçılır diye korkuyor” (Çelik, 111).

Tülay’ın en büyük destekçisi olan Aygöl, köyde bir sürü zorlukla mücadele içinde büyümüş bir figürdür. Tüm zorluklara rağmen dişini sıkıp okumak için inat etmiş, çok çalışıp güzel bir üniversite kazanmıştır. Aygöl Tülay’ın aksine bunca zorluk yaşamış olmasına rağmen hayata karşı pozitif ve kendiyi barışiktır: “Göz kırptığında bakan herhangi bir yüzeye, kapalı bir televizyon ekranına mesela, bakıverir birden, gömleğinin yakasını çekiştirir, işaret parmağıyla kaşlarını düzeltir, öpücük gönderir yansısına. “Canım kendim”, deyiverir (Çelik, 111).

Tülay ve Aygöl birkaç senedir her on günde bir 4-5 kadın sırayla birbirlerinin evlerinde toplanıp konuşmaktadırlar fakat bu buluşmalar Tülay için aynı amaca hizmet etmemektedir. İletişimsizliğe fazlasıyla alışmış ve iletişim kurmaktan kaçınan Tülay, sorunlarını konuşarak hafifletebileceğinin ve halledebileceğinin farkında olmasına rağmen kaçmaktadır: “söylensin istenenlerle hiç söylenmeseydi denenler ulu orta saçılmaz, saklı kalır” (Çelik, 112). Tülay her ne kadar iletişim kurmaktan kaçsa da onun bu halinin farkında olan Aygöl, sorunlarını onunla paylaşıp rahatlayabilmesi için Tülay’a kimi zaman çaktırmadan, kimi zaman doğrudan ısrarcı

olmaktadır. Buluşmadan sonra Tülay'ın canının sıkkın olduğunu fark eden Aygöl, diğer kızlar gittikten sonra Tülay'ın yanında kalmış, ona destek olmayı denemiştir: “Pek bir şey anlatmadı Tülay. Üç-beş kelime, birkaç cümle. Aygöl de ısrarcı olmadı anlatması için. Başka zaman olsa allem eder kallem eder Tülay'ı konuştururdu. O da sustu.” (Çelik, 112). Sohbetin, paylaşımın kültürel simgesi olan “kahve” içiminden sonra da bu susuşun devam etmesi, iletişime kapalılığın derinleştiğini göstermektedir. Hikâyenin başlığına da yansıyan “Koyu renk yüzeyde karşılaşma” ifadesi ise hikâyenin tümüne yayılan, Tülay'ın sessizliğini ve karanlığa gömülüşünü simgelemektedir.

3. SONUÇ

Toplumun en temel yapı taşı olan birey iş, toplumsal normlar, iletişim problemleri ve varoluşsal problemler gibi etkenlerden dolayı yalnızlık problemiyle karşı karşıya kalmaktadır. Behçet Çelik'in bireylerin yalnızlaşmasını işlediği *Patikaların İyi Yanı* adlı yapıtında, bireylerin yalnızlıkla karşı karşıya kalma sebepleri içsel ve toplumsal olarak iki farklı bağlamda ele alınmış ve çeşitli odak figürlerin farklı hayatları üzerinden işlenmiştir. Çelik, bu yapıtında odak figürlerin karakterlerini yansıtmaları adına kimi zaman kapalı, kimi zaman yalın bir dil tercih etmiştir. Bu çalışmada sıklıkla benzetmelerin, metaforik anlatımların ve betimlemelerin kullanıldığı beş hikâye incelenmiştir. Odak figürlerin iç dünyaları kimi zaman açık kim zaman kapalı anlatımla okuyucuya aktarılırken, odak figürün yalnızlığı içinde bulunduğu uzam ve toplumla derinleşmiştir. Hikâyeler, yalnızlığın oluşmasına sebep olan etmenler üzerine kurgulanmış ve her hikâye hem duygusal hem de toplumsal bağlamda ayrıntıyla aktarılmıştır. *Seyrelme Telaşı* adlı hikâyede bireyin yalnızlığına etki eden etmen olarak iş hayatı gösterilmiş, *Lahmacun Kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* hikâyesinde toplumda kendini var edememenin getirdiği yalnızlık işlenmiş, *Patikaların İyi Yanı* adlı hikâyede

siyasal ve toplumsal normlara ayak uydurmama sonucu açığa çıkan yalnızlık ele alınmış, *Koyu Renk Yüzeyde Karşılaşma* hikâyesindeyse iletişimsizlik sonucu gün geçtikçe büyüyen yalnızlık işlenmiştir. Son olarak *Göz Aşinalığı* hikâyesinde varoluş sorunsalı işlenmiştir. *Seyrelme Telaşı* hikâyesinde yazar odak figürün duygusal durumunu ve iç dünyasını yansıtmak adına karmaşık bir dil tercihi yapmışken, *Lahmacun Kıtırı ya da Kesintisiz Boşluk* adlı hikâyede içinde bulunduğu toplumda anlaşılmak isteyen odak figürün bu arzusunu temsilen yalın ve anlaşılabilir bir dil tercih etmiştir.

Bu tez çalışmasında kurgu ve odak figürler üzerinden aktarılan yalnızlığın açığa çıkmasına sebep olan farklı nedenlerin ve yalnızlığın etkilerinin göz önüne çıkarılması amaçlanmıştır. Yapıtta her ne kadar yalnızlığın nedenleri farklı olsa da kimi zaman yalnızlığının elinden tutmuş, kimi zaman sırtında bir yük gibi taşıyan figürlerin kendi patikalarını yaratmaları veya patika yollara saparak toplumdan uzaklaşmaları anlatılmaktadır. Her hikâyenin kurgusal akışına uygun seçilmiş olan teknikler, odak figürlerin yaşadıkları duygusal karmaşaları ve içlerindeki boşluk hissinin türlü sebeplerini aktarmak amacıyla birbirini destekleyici niteliktedir. Ek olarak yapıtta bilinçli bir şekilde bırakılan kurgusal boşluklar, hikâyenin anlamlandırılmasında okuyucunun da yaratım aşamasına dahil edilmesini sağlamıştır. Yapıtında ana izlek olarak “yalnızlık” kavramını seçen Çelik, iletişimsizlik, ötekileştirilme, yabancılık gibi yan izleklerle ana izleği zenginleştirmiştir. Farklı patikalardan yol almış olsa da yalnızlığa çıkan hikayeler, herkesin yalnızlıkla imtihanının farklı olduğunu gösterirken, kullanılan teknikler, yapılan dil tercihleri Çelik’in okuru yakalamak ve okurun yaratıcı dünyasını harekete geçirmek konusunda kaleminin ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir.

4. KAYNAKÇA

- Çelik. 2021. *Patikaların İyi Yanı*. İletişim yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2023). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr>